

profielkeuze havo

#altijdjezelfzijn
#nieuwsgierigleren

schooljaar 2026-2027

Inhoud

Inleiding	4
Tijdspad profielkeuze	5
Opbouw profielkeuze	6
Gemeenschappelijk deel	6
Profieldeel	6
Vrije deel	7
Extra vak	7
Nieuwe vakken in de bovenbouw	8
Bedrijfseconomie / economie	8
Havo P maatschappelijk	8
Havo P techniek	8
Wiskunde	9
Wiskunde A	9
Wiskunde B	9
Wiskunde D	10
Bestaande vakken in de bovenbouw	10
Aardrijkskunde	10
Biologie	11
Frans	12
Geschiedenis	12
Muziek	13
Natuurkunde	13
Scheikunde	14
Spaans	15
Tekenen	15

Advies vakdocent	16
Schoolexamen (SE) en Centraal Examen (CE)	16
Doorstroomopties	18
mbo niveau 4	18
vwo	18
hbo	18
Profielkeuze lessen.....	19
Contact.....	20
Bijlage 1: Profielkeuzeformulier	21
Bijlage 2: Toelatingseisen vervolgoopleidingen.....	22
Bijlage 3: Onderwijsroutes	23
Bijlage 4: Handige websites en begrippen	24
Bijlage 5: Begrippenlijst.....	25

Inleiding

In dit boekje geven we informatie over de keuzes die je als leerling van de derde klas havo moet maken om over te kunnen stappen naar de bovenbouw. Deze keuzes bepalen welke vakken je de komende jaren zult volgen en welke richting je opgaat in je verdere studie. Het is een spannende, maar ook een interessante fase in je schoolcarrière.

In dit boekje vind je alle informatie die je nodig hebt voor het maken van je profielkeuze en een tijdspad met deadlines. Tip: zet deze alvast in je agenda!

Daarnaast vind je in het boekje uitleg over de profielen. Het is belangrijk om te begrijpen wat een profiel precies is. Een profiel is een pakket van vakken dat aansluit bij jouw interesses en toekomstplannen. In de bovenbouw van de havo heb je de keuze uit vier profielen: Cultuur en Maatschappij (CM), Economie en Maatschappij (EM), Natuur en Gezondheid (NG) en Natuur en Techniek (NT). Elk profiel heeft zijn eigen specifieke vakkenpakket.

Bij het maken van je keuze is het belangrijk om te bedenken wat jou het meeste aanspreekt. Waar liggen jouw interesses? Welke vakken vind je leuk en waar ben je goed in? Wat adviseren je vakdocenten? Daarnaast is het handig om na te denken over je toekomstplannen. Heb je al een idee welke richting je op wilt na havo? Sommige vervolgonderwijsinstellingen stellen specifieke eisen aan bepaalde profielen, dus het is goed om daar alvast rekening mee te houden. Dit zijn precies de vragen waarbij ik je als decaan graag help. Met LOB-activiteiten (Loopbaanoriëntatie en begeleiding) proberen de mentoren en ik te helpen bij het maken van een zo goed mogelijk onderbouwde keuze.

Veel succes gewenst bij het maken van je profielkeuze!

Met vriendelijke groet,
Hanneke Messing,
decaan

Tijdspad profielkeuze

Wanneer	Wat
12- 16 oktober	Vhto: wat doe ik?
29 oktober	Profielkeuze ouderavond
2 november t/m 30 maart	Profielkeuze lessen in het mentoruur
6 november	Brede profielvoorlichting Fontys
3 december	Beroepenmarkt
15 januari	Theatervoorstelling Later begint nu
18 t/m 22 januari	Profielweek onder andere voorlichting over de nieuwe vakken.
Op verzoek	Gesprek mentor/decaan
28 januari	Deadline voorlopige profielkeuze
22 maart	Adviezen vakdocenten
8 april 8.30 uur	Deadline definitieve profielkeuze. Daarna worden gewenste wijzigingen op de wachtlijst geplaatst.
Juni/juli	Toestemming overgangsvergadering (o.a. voor extra vak)

Opbouw profielkeuze

De profielkeuze bestaat uit een aantal onderdelen:

- Gemeenschappelijk deel
- Profieldeel
- Vrij deel
- Extra vak

Deze onderdelen zullen in dit hoofdstuk aan bod komen. Voor het overzicht van de profielen is het profielkeuzeformulier in bijlage 1 opgenomen.

Let op: Als je wilt doorstromen naar het vwo adviseren wij een gesprek met de decaan om de vakkenpakketten zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Wat handig is om in ieder geval in je pakket te hebben is wiskunde en een moderne vreemde taal (Duits, Frans, Spaans).

Gemeenschappelijk deel

Landelijk is vastgesteld dat alle havoleerlingen de volgende vakken volgen: Nederlands, Engels, Maatschappijleer, Lichamelijke opvoeding en Cultureel Kunstsinnige Vorming (ckv).

Verder is het op onze school verplicht om het vak levensbeschouwing te volgen.

Profieldeel

De eerste keuze die je maakt, is die voor je profieldeel. Je kunt kiezen uit vier profielen:

- Cultuur en Maatschappij (C&M)
- Economie en Maatschappij (E&M)
- Natuur en Gezondheid (N&G)
- Natuur en Techniek (N&T)

Grofweg zie je een verdeling tussen Maatschappij- en Natuurprofielen. De maatschappijprofielen zijn theoretisch en vragen analytische en sociale vaardigheden. De manier van leren is vaak uit het hoofd leren en veel begrijpend lezen. Bij de natuurprofielen is er meer sprake van begrijpen, toepassen en experimenteren.

Ieder profiel bevat een aantal vaste vakken en een aantal keuzevakken. Bij het kiezen van je profieldeel is het belangrijk om te kijken naar je interesses, talenten, capaciteiten én je vervolgstudie of vervolgrichting. In de bijlage 2 kun je een overzicht vinden van de toelatingseisen die vervolgopleidingen stellen aan havoleerlingen die willen uitstromen naar het hbo.

Vrije deel

Naast je profieldeel kies je nog één extra examenvak. Per profiel heeft de school vastgesteld uit welke vakken je kunt kiezen. De keuzemogelijkheden vind je terug op het profielkeuzeformulier.

Extra vak

Ben je op zoek naar een extra uitdaging? Dan is een extra vak misschien iets voor jou. Wanneer je dit wenst, overleg je dit met de decaan en de afdelingsleider. Na de overgangsvergadering hoor je of toestemming verleend wordt.

Mocht je vragen hebben over het extra vak, dan kun je contact opnemen met decaan@vmle.nl

Dit is dus zeker niet verplicht! Een extra vak mag je alleen kiezen als je gemiddeld een 7.0 of hoger scoort. Een extra vak is alleen mogelijk wanneer de school hiervoor toestemming geeft.

Let op: we kunnen niet garanderen dat je alle lessen van dit extra vak kunt volgen; zo kan het zijn dat je in je rooster op een lesuur twee vakken ziet staan. Je bent in dat geval verplicht naar het andere vak te gaan en niet naar je extra vak. Als het extra vak wel past in je rooster, dan ben je verplicht om dat vak te volgen.

Belangrijk is dus dat je zelfstandig aan het extra vak kunt werken. We verwachten namelijk wel van je dat je alle verplichtingen nakomt, zoals het maken van toetsen. Het is de bedoeling dat je dit vak tot aan je eindexamen volgt.

Nieuwe vakken in de bovenbouw

In de bovenbouw kun je ook kiezen voor een aantal nieuwe vakken. Dit zijn: bedrijfseconomie, havo p techniek en de diverse soorten wiskunde. In januari worden deze vakken verder toegelicht. Hieronder in het kort de omschrijving van het vak:

Bedrijfseconomie / economie

Bedrijfseconomie kijkt naar de financiële kant van bedrijven en personen. Je leert hoe bedrijven hun geld beheren, financiële overzichten opstellen en budgetteren. Het vak behandelt ook verschillende ondernemingsvormen en de basis van belastingen. Kortom, bedrijfseconomie helpt je de financiële wereld van bedrijven te begrijpen en legt een stevige basis voor toekomstige studies in economie of bedrijfskunde.

Economie kijkt vooral naar de economie van een land of zelfs de wereld. Bedrijfseconomie kijkt juist naar de financiële keuzes van een bedrijf of een persoon. Voor een uitgebreidere uitleg kun je de video bekijken: [Het verschil tussen Algemene Economie \(AE\) en Bedrijfseconomie \(BE\) \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Havo P maatschappelijk

Wil jij leren door te doen? Dan is Havo P Maatschappelijk misschien iets voor jou. Dit praktijkgerichte profielvak kun je kiezen binnen de havo-profielen. Tijdens de lessen werk je aan echte maatschappelijke vraagstukken. Je onderzoekt, werkt samen, organiseert en presenteert. Zo ontwikkel je vaardigheden die goed van pas komen in het vervolgonderwijs én later in je loopbaan. Havo P Maatschappelijk is een volwaardig profielvak en geen extra theorievak. Je leert vooral door praktijkgerichte opdrachten uit te voeren en ervaring op te doen in de praktijk. De lessen vinden plaats op dinsdagmiddag.

Havo P techniek

Het praktijkgerichte programma techniek leert je om technische problemen op te lossen door zelf dingen te maken en te onderzoeken.

Je krijgt dit vak als je voor het N&T-profiel op de havo kiest. Het is een volwaardig vak dat i.p.v. een theorievak komt en waarvoor je een schoolexamen maakt. Je werkt bij dit vak wekelijks op dinsdagmiddag aan echte projecten, zoals het ontwerpen van een product of het bedenken van slimme oplossingen voor alledaagse uitdagingen. Theorie krijg je alleen als die nuttig is voor het project. Je bent bij dit vak vooral praktisch bezig en leert vaardigheden aan, zodat je beter begrijpt hoe techniek in de praktijk werkt. Het vak helpt je ontdekken of een toekomst in de techniek of een technische hbo-opleiding bij je past.

Wiskunde

Het kiezen tussen de verschillende soorten wiskunde vinden leerlingen over het algemeen erg lastig. Wat je zou kunnen doen, is in ieder geval eens in je wiskundeboek kijken per opgave of hoofdstuk welke soort wiskunde dit is. Vraag jezelf af of je dit onderwerp interessant vindt, je makkelijk afaat of dat je het juist erg lastig vindt. Verder is het goed om te bedenken welke soort wiskunde het beste past bij de mogelijke studierichting die je op wilt. Ten slotte adviseren wij je om zeker ook te kijken naar het advies dat de vakdocent je geeft.

Wiskunde A

Wiskunde A legt de nadruk op allerlei functies en statistiek. Dit vak is geschikt voor leerlingen die geïnteresseerd zijn in toepassingen van wiskunde in de sociale wetenschappen, economie en het maatschappelijke domein. Onderwerpen zoals lineaire en exponentiële functies, het werken met formules en de statistiek komen uitgebreid aan bod.

Wiskunde B

Wiskunde B is meer gericht op abstracte wiskunde en exacte wetenschappen. Het omvat onderwerpen zoals meetkunde (2D, veelhoeken en cirkels), goniometrie en differentiaalrekening en veel algebraïsche vaardigheden. Leerlingen die affiniteit hebben met natuurwetenschappen, technologie, engineering en wiskundige abstractie kiezen vaak voor wiskunde B.

Wiskunde D

Wiskunde D is een verdiepend vak (een soort uitbreidingspakket) dat voortbouwt op wiskunde B, bijvoorbeeld wat betreft de differentiaalrekening, meetkunde (2D en 3D) en goniometrie. En er zijn ook verbredende onderwerpen, zoals combinatoriek en kansrekening. Ook komen er onderwerpen aan bod uit de wiskunde en de wetenschap. Dit vak is bedoeld voor leerlingen met een sterke interesse in wiskunde en is vaak een aanvulling op het vakkenpakket voor wie een exacte studierichting (m.n. technische) opleidingen wil volgen. Je kunt alleen wiskunde D kiezen als je ook wiskunde B volgt.

Voor meer uitleg kun je de video bekijken op onze website [Voorlichtingsvideo wiskundesorten havo Van Maerlantlyceum](#) of spreek je wiskundeleraar aan.

Bestaande vakken in de bovenbouw

Aardrijkskunde

Als je in de bovenbouw aardrijkskunde kiest, ga je dieper in op onderwerpen die je misschien al een beetje kent. Je leert niet alleen wat er gebeurt op de aarde, maar vooral waarom en hoe dat invloed heeft op mensen en de omgeving. Een aantal belangrijke thema's komt uitgebreid aan bod:

- Klimaten: Je onderzoekt hoe verschillende klimaten ontstaan en hoe deze het landschap bepalen.
- Globalisering: Je leert hoe landen, bedrijven en mensen wereldwijd steeds meer met elkaar verbonden raken, en wat de gevolgen daarvan zijn.
- Opbouw- en afbraakprocessen van de aarde: Denk aan aardbevingen, vulkanen, platen tektoniek en erosie. Je leert begrijpen waarom de aarde eruit ziet zoals ze eruit ziet.
- Nederland: Je bestudeert actuele vraagstukken over bijvoorbeeld wonen, verstedelijking en waterveiligheid in ons land.

- Zuid-Amerika (vwo)/ Brazilië (havo): Je gaat dieper in op de economische, sociale en natuurlijke kenmerken van dit werelddeel / land en de ontwikkelingen die daar spelen.

In de bovenbouw ligt de nadruk meer op verbanden leggen, toepassen en analyseren. Dit is anders dan in de onderbouw, waar je de antwoorden op vragen vaker direct in de leertekst kunt terugvinden. In de bovenbouw werk je bovendien vaker met (atlas)kaarten en met bronnen.

Biologie

Biologie gaat over mensen, dieren, planten en de natuur. Ben je nieuwsgierig naar hoe het leven in elkaar zit en heb je interesse in dit vak? Dan is biologie een goede keuze.

De overstap van de onderbouw naar de bovenbouw is een grote stap. In de bovenbouw ga je dieper in op de lesstof en wordt er meer zelfstandigheid van je verwacht. Je leert veel nieuwe begrippen en moet deze niet alleen kennen, maar ook kunnen toepassen. Daarom zijn begrijpend lezen en het verwerken van informatie belangrijke vaardigheden. Je krijgt meer verantwoordelijkheid voor je eigen leerwerk en je leert op een andere manier dan in de onderbouw.

Tijdens de lessen leer je hoe je de stof effectief leert, hoe je de BINAS gebruikt en hoe je betrouwbare informatie en onderzoek beoordeelt. Heb je extra ondersteuning nodig? Dan kun je gebruikmaken van bijlessen, waarbij jouw eigen inzet een belangrijke voorwaarde is.

Practica en onderzoek vormen een belangrijk onderdeel van het vak. Door zelf onderzoek te doen en experimenten uit te voeren, begrijp je de theorie beter. Zo voer je experimenten uit, doe je bijvoorbeeld een gedragsonderzoek in de dierentuin en kun je deelnemen aan een (vrijwillig) snijpracticum.

Een goede voorbereiding op toetsen is belangrijk. Ongeveer 40% van een toets gaat over kennis van de stof. Dat betekent dat je de leerstof

goed moet leren en begrijpen. Met interesse, inzet en een actieve leerhouding kun je biologie met plezier én succes volgen.

Frans

In de bovenbouw komt de taal meer tot uiting. De focus ligt voornamelijk op de 4 vaardigheden: lezen, schrijven, spreken en luisteren. Om dit goed te kunnen doen is het belangrijk dat je een groot en breed scala aan vocabulaire (her)kent en dat je de belangrijkste grammatica begrijpt en kunt toepassen. Om beter te worden in die vaardigheden is het belangrijk dat we veel oefenen. Door veel te spreken in de les word je beter in spreekvaardigheid. Frans in de bovenbouw sluit dus goed aan op wat er in de onderbouw ook al geoefend wordt.

Geschiedenis

Geschiedenis helpt je de wereld van nu beter te begrijpen. Je onderzoekt hoe samenlevingen zijn ontstaan en veranderd en ontdekt waarom gebeurtenissen uit het verleden nog steeds invloed hebben op het heden.

In de bovenbouw bouw je voort op de tien tijdvakken uit de onderbouw. Je verdiept je in de belangrijkste ontwikkelingen uit de geschiedenis en leert verbanden leggen tussen gebeurtenissen. Daarbij gaat het niet alleen om feiten, maar vooral om het begrijpen en verklaren van historische ontwikkelingen.

Tijdens de lessen analyseer je bronnen, vergelijk je verschillende perspectieven en ontwikkel je je historische denkvaardigheden. Je werkt met leidende vragen en uitdagende opdrachten, zoals het project familiegeschiedenis (havo en vwo) en in vwo daarnaast een project over de heksenvervolgingen.

Geschiedenis leert je kritisch denken, onderzoeken en actuele vraagstukken in een breder perspectief te plaatsen.

Muziek

Muziek in de bovenbouw bestaat uit verschillende onderdelen. Zo zingen en spelen we muziek uit alle stijlen en genres in groepjes maar ook met de hele klas. Zowel binnen de lessen als daarbuiten, op de VML-talent avonden, de VML-finals en soms nog vaker. Je hoeft geen instrument te beheersen, maar wel de wens hebben om het te leren. Daarnaast leer je over de muziekgeschiedenis, muziektheorie en muziekinstrumenten. Deze worden in de lessen gekoppeld aan luistervaardigheden, gehoortraining en praktijkopdrachten. Aansluitend op de lessen bezoeken we ook ieder jaar met de klas een concert. Deze onderdelen worden allemaal getoetst in het schoolexamen waarbij de verdeling ongeveer 50% praktijk en 50% theorie is. Hierna volgt een Centraal Schriftelijk examen dat bestaat uit een luistertoets

Natuurkunde

Naast een aantal nieuwe onderwerpen komen bij natuurkunde in de bovenbouw veel onderwerpen uit de onderbouw terug: beweging, krachten, elektriciteit, licht, energie. Deze onderwerpen worden wel veel diepgaander behandeld. Door met natuurkunde bezig te zijn leer je niet alleen natuurkundige kennis, maar ook andere dingen waar je ook iets aan hebt bij andere vakken of later in je leven:

- Je leert op een systematische manier problemen aan te pakken.
- Je leert hoe je intuïtie soms fouten maakt en hoe je dit kunt herkennen en corrigeren. Je leert je eigen ideeën kritisch te bekijken en zo nodig bij te stellen op basis van nieuwe informatie.

Natuurkunde in de bovenbouw is een stuk moeilijker dan in de onderbouw. Maar dit betekent niet automatisch dat als je natuurkunde in de onderbouw al best moeilijk vindt het in de bovenbouw te moeilijk voor je is. Voorwaarde is wel dat je een goede werkhouding en doorzettingsvermogen hebt. En dit geldt voor iedereen: ook als je in de onderbouw heel weinig hoeft te doen om een goed cijfer te halen zul je in de bovenbouw echt aan de slag moeten.

Scheikunde

Scheikunde gaat over stoffen: waaruit ze zijn opgebouwd, welke eigenschappen ze hebben en hoe ze kunnen veranderen in andere stoffen. Je leert hoe processen op molecuul- en atoomniveau werken en ontdekt hoe scheikunde een belangrijke rol speelt in het dagelijks leven, bijvoorbeeld in voeding, medicijnen, duurzaamheid en techniek.

Omdat scheikunde pas vanaf klas 3 wordt gegeven, heb je nog maar kort kennisgemaakt met het vak. Bij het maken van je profielkeuze kunnen de volgende kenmerken je helpen:

- Theorie en practica vormen samen de basis van het vak.
- Je werkt veel met atomen, moleculen en chemische reacties. Een goed voorstellingsvermogen helpt daarbij.
- Scheikunde is een vak waarbij onderwerpen op elkaar voortbouwen. Het is daarom belangrijk dat je de lesstof gedurende het schooljaar goed bijhoudt.

Vanaf de vierde klas werk je met een scheikunde methode, aangevuld met digitaal oefenmateriaal via Magister.learn. Na een klassikale uitleg ga je zelfstandig aan de slag met opdrachten uit het boek en online oefenmateriaal. Regelmatig controleer je met formatieve opdrachten of je de stof voldoende beheerst, waarna je toewerkt naar een toets.

In de vierde klas komen onder andere de volgende onderwerpen aan bod: atoombouw, chemische binding, zouten, koolstofchemie, energie-effecten, reactiesnelheid en chemisch evenwicht. Een deel van deze onderwerpen heb je in klas 3 al leren kennen, maar in de bovenbouw ga je hier veel dieper op in.

Scheikunde is een goede keuze voor leerlingen die nieuwsgierig zijn naar hoe stoffen en processen werken en die een studie of beroep overwegen in bijvoorbeeld de gezondheidszorg, techniek, natuurwetenschappen of het laboratorium.

Spaans

In de bovenbouw ga je met Spaans een stap verder: je bouwt niet alleen verder op wat je al hebt geleerd, maar je gaat het ook écht begrijpen en gebruiken. Je breidt je kennis uit én duikt dieper in de taal.

Je leert Spaans steeds beter toepassen in de praktijk. Tijdens de lessen werk je actief aan:

- spreken (durven praten!)
- luisteren (video, muziek, gesprekken)
- lezen (van korte teksten tot echte verhalen)
- schrijven (je eigen mening, berichten, en meer)

Daarnaast ontdek je de rijke Spaanse en Latijns-Amerikaanse cultuur. Ook maak je kennis met literatuur.

Tekenen

Ben jij graag creatief bezig en vind je het leuk om je ideeën zichtbaar te maken? Dan is tekenen in de bovenbouw misschien iets voor jou. Je ontdekt verschillende materialen en technieken, maakt zowel vrije als uitdagende opdrachten en leert kijken naar kunst, vormgeving en de wereld om je heen. Daarnaast krijg je kunstbeschouwing en kunstgeschiedenis, waardoor je kunst beter leert begrijpen en ontdekt hoe kunstenaars en ontwerpers door de tijd heen ideeën hebben verbeeld. Zo ontwikkel je niet alleen je creatieve vaardigheden, maar ook je eigen stijl en leer je hoe je jouw ideeën kunt vertalen in een krachtig beeld.

Advies vakdocent

Door middel van de adviezen geven de docenten, voor de definitieve profielkeuze, een inschatting op basis van je huidige inzet hoe groot de kans is op een voldoende voor hun vak in de bovenbouw.

In het algemeen is wisselen van vak en/of profiel in de bovenbouw niet mogelijk. Als je het advies van de vakdocent negeert – oftewel een vak en/of profiel kiest tegen het advies in – bestaat de kans dat je het vak niet succesvol afrondt en daardoor vastloopt.

Daarom is het verstandig om het advies van je vakdocent serieus mee te nemen in je keuze. Dit vergroot je kans op succes en helpt voorkomen dat je later onnodig beperkt wordt in je mogelijkheden of zelfs een jaar moet doubleren om van profiel en/of vak te wisselen.

Schoolexamen (SE) en Centraal Examen (CE)

Het examen havo bestaat grofweg uit twee onderdelen: een schoolexamen (SE) en een landelijk Centraal Eindexamen (CE). Niet alle onderdelen vinden in het eindexamenjaar plaats. Sommige toetsen die meetellen voor je examen maak je al in havo 4. Wil je alle regels weten over de examens? Dan wil ik je verwijzen naar het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA).

Voor de meeste vakken maak je het welbekende Centraal Eindexamen (CE). Voor sommige vakken hoeft dit niet en sluit je het af met een schoolexamen (SE).

Het examendossier bestaat uit een aantal onderdelen:

- Het combinatiecijfer voor de vakken: maatschappijleer, culturele en kunstzinnige vorming, profielwerkstuk en levensbeschouwing. De cijfers voor deze vakken worden eerst afgerond en daarna gemiddeld.
- Een voldoende voor lichamelijk opvoeding.
- Afsluiting van een vak met een schoolexamen of Centraal Examen.

In onderstaand overzicht zie je voor welke vakken je een SE maakt of dat er ook een CE is. Wanneer je in je profiel een vak kiest zonder CE, betekent dit dat je bij je eindexamen 1 toets minder maakt.

Vakken	Schoolexamen	Centraal Examen
Nederlands	X	X
Engels	X	X
Frans	X	X
Duits	X	X
Spaans	X	X
Geschiedenis	X	X
Aardrijkskunde	X	X
Economie	X	X
Bedrijfseconomie	X	X
Wiskunde A	X	X
Wiskunde B	X	X
Wiskunde D	X	geen
Scheikunde	X	X
Biologie	X	X
Natuurkunde	X	X
Havo P techniek/maatschappelijk	X	geen
Tekenen	X	X
Muziek	X	X
Culturele en kunstzinnige vorming	X	geen
Levensbeschouwing	X	geen
Maatschappijleer	X	geen
Profielwerkstuk	X	geen

Doorstroomopties

Na havo zijn er een aantal doorstroomopties:

- mbo niveau 4
- hbo
- wo

Deze staan in bijlage 3 schematisch weergegeven.

mbo niveau 4

Met het overgangsbewijs van havo 3 naar havo 4 ben je toelaatbaar op het mbo. Dit is een goede optie wanneer je merkt dat havo toch lastig voor je is, of wanneer je praktisch onderwijs prettiger vindt. Op het mbo is er ook soms een februari startmoment mogelijk. Voor alle mbo-studies kijk je op: www.kiesmbo.nl

vwo

Na het behalen van je havodiploma kun je ervoor kiezen om richting het vwo te gaan. Wanneer je dit nu al overweegt, is het slim om een afspraak te maken met de decaan. Samen kijken we dan hoe we de profielen van havo en vwo zo goed mogelijk kunnen laten aansluiten.

Het is ook mogelijk om via een hbo-route (zie bijlage 3) uiteindelijk op de universiteit te eindigen.

Per studie is het verschillend wat daarvoor de meest geschikte route is. Vraag dit altijd even na bij de decaan.

hbo

Het hoger beroepsonderwijs. Dit is de route die ontworpen is als vervolgstap voor havisten. Een profiel geeft niet automatisch toegang tot iedere opleiding. Controleer daarom altijd de toelatingseisen van de opleiding die je wilt volgen.

Op het hbo haal je twee diploma's: een propedeusediploma en een bachelorsdiploma.

Wanneer je in je eerste jaar alle studiepunten behaald en daarmee je propedeuse behaald, geeft dit bij sommige universiteiten toegang tot een universitaire opleiding. Let op: dit zijn ze niet allemaal, dus het is goed om te checken of dit ook geldt voor de studie die jij op het oog hebt.

Je kunt ook je hbo eerst afmaken en daarna nog een master behalen.

Je hoeft natuurlijk niet door te studeren en kunt na je hbo ook starten met werken.

Alle toelatingseisen kun je vinden in bijlage 2. Let op: deze eisen kunnen ieder jaar wijzigen!

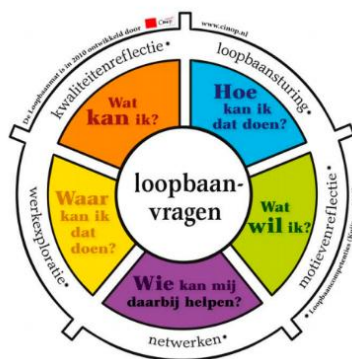
Profielkeuze lessen

Het doel van de profiellessen is dat leerlingen een goed onderbouwde profielkeuze maken.

Het profielkeuze proces bestaat uit 5 fasen.

- Signaleren
- Oriënteren
- Verkennen
- Verdiepen
- Knoop doorhakken.

Per fase bevat het werkboek van de leerling opdrachten, die zij onder begeleiding van de mentor maken. Deze opdrachten zijn gebaseerd op de loopbaancompetenties van Marinka Kuijpers, die in de figuur worden weergegeven.

Deze loopbaancompetenties helpen leerlingen om bewust na te denken over hun talenten, interesses en mogelijkheden. Ze leren bijvoorbeeld om zichzelf beter te kennen (reflectie), om te ontdekken welke beroepen en opleidingen bij hen passen (werkexploratie) en om hun eigen keuzes te motiveren (loopbaansturing). Ook het aangaan van contacten en het benutten van hulpbronnen (netwerken) en het omzetten van ideeën in concrete stappen (praktijkervaring) komen aan bod.

Op deze manier krijgen leerlingen stap voor stap meer grip op hun toekomst. Het profielkeuzeproces is niet alleen bedoeld om een keuze te maken voor een profiel, maar ook om vaardigheden te ontwikkelen die ze nodig hebben voor hun verdere schoolloopbaan en later op de arbeidsmarkt. Zo wordt de profielkeuze een waardevol en leerzaam traject, waarbij leerlingen eigenaar zijn van hun eigen ontwikkeling.

Contact

Mocht je naar aanleiding van dit boekje nog vragen hebben? Of kom je er echt niet uit en wil je graag met de decaan in gesprek? Neem dan contact met mij op via: decaan@vmle.nl of loop binnen bij kantoor 1.36!

Bijlage 1: Profielkeuzeformulier

Profielkeuze overzicht havo

Gemeenschappelijke vakken:

Elke leerling heeft de volgende gemeenschappelijke vakken: **ne, en, ma, lo, ckv en lv**

Maak hieronder een keuze voor één van de profielen en ga verticaal verder met kiezen:

Cultuur & Maatschappij ☐ C&M geschiedenis kies één taal ☐ Frans ☐ Duits ☐ Spaans kies één profielvak ☐ aardrijkskunde ☐ economie kies nog één taal ☐ Frans ☐ Duits ☐ Spaans kies één vrij vak ☐ havo-p ☐ wiskunde a ☐ muziek ☐ tekenen	Economie & Maatschappij ☐ E&M geschiedenis economie kies één soort wiskunde ☐ wiskunde a ☐ wiskunde b kies één profielvak ☐ Frans ☐ Duits ☐ Spaans ☐ aardrijkskunde kies één vrij vak ☐ havo-p ☐ bedrijfseconomie ☐ aardrijkskunde ☐ muziek ☐ tekenen	Natuur & Gezondheid ☐ N&G scheikunde biologie aardrijkskunde kies één soort wiskunde ☐ wiskunde a ☐ wiskunde b kies één vrij vak ☐ havo-p ☐ economie ☐ Frans ☐ Spaans ☐ muziek ☐ tekenen	Natuur & Techniek ☐ N&T wiskunde b natuurkunde scheikunde kies één profielvak ☐ wiskunde d ☐ biologie kies één vrij vak ☐ havo-p ☐ economie ☐ Frans ☐ Spaans ☐ muziek ☐ tekenen
---	---	---	--

Kies eventueel (een) extra vak(ken):

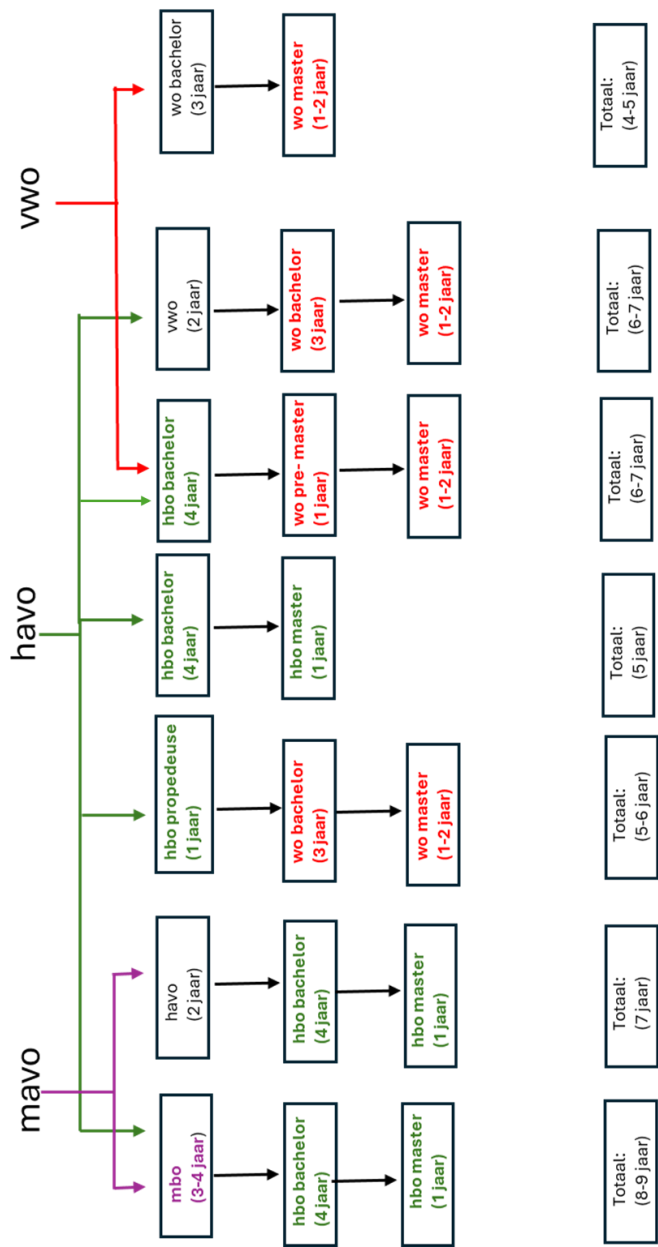
In overleg met de decaan en mijn afdelingsleider overweeg ik als extra vak(ken) op te nemen:

Bijlage 2: Toelatingseisen vervolgoopleidingen

opleidingseis	hbo				vwo			
	cm	em	ng	nt	cm	em	ng	nt
aarde en milieu	wis a/b	sk			wis a/b	ak/bio	na	bio
	sk+wis a/b	bio			ak/bio + wis a/b	na +sk+wis a/b	na +wis b	bio/ak
	ec + wis a/b				na +sk+wis a/b	na+wis a/b		
	bio + wis a/b				na+wis a/b	na		
					bio+ec+ wis a/b	na/sk/ak/bio		
economie en bedrijf	be/ec+wis a/b	2e taal	2e taal	2e taal	wisb	wisb	wisb	
	wis a/b		be/ec	be/ec	wis a/b			
	be/ec							
exact en informatica	wis b	wis b	na		wis a/b	wis b	wis b	
	wis a/b	na +wis b			wis b	na	na +wis b	
	na/wis a/b	na +sk			na+sk+wis b	na +wis b	na	
	sk+wis a/b				na	na +sk		
					na +wis a/b	na+sk+wis b		
gedrag en maatschappij	wis a/b				wis a/b	wis b	na	bio
gezondheid	wis a/b	bio/sk		bio	wis a/b	wis a/b	na	bio
	bio of sk +wis a/b				sk+na/bio+wis a/b	na+sk+bio+wis b	na +wis b	
					na+sk+ wis a/b	na+sk		
					bio/sk+wis a/b	bio+sk		
interdisciplinair					wis a/b	na/sk	na +wis b	
					sk+na +wis b	na /sk/bio		
					bio/ec+wis a/b	na+sk+ wis b		
kunst en cultuur								
onderwijs/opvoeding	ec/be	bio	ec/be	ec/be				
	bio	wis b	wis b	du/fr				
	du/fr	du/fr	du/fr					
	wis/b							
	nat +wis a/b							
recht en bestuur								
taal en communicatie		2e taal	2e taal	2e taal	la/gr	la/gr	la/gr	la/gr
techniek	na+wis a/b	wis b	na		na+wis b	na+sk+wis b	na +wis b	bio
	wis a/b	na+wis b	na+wis b		na+sk+ wis b	na+wis b		
	sk+wis a/b	na			wis b	sk +bio+wis a/b	wis b	
					na/bio+sk+wis b	wis b		

Voor alle toelatingseisen kunt u kijken op [Van Profiel naar Studie - Studiekeuze123](#). Kies dan: Niveau (havo/vwo) – hbo/wo – voltijd- alle studierichtingen.

Bijlage 3: Onderwijsroutes

Bijlage 4: Handige websites en begrippen

Algemeen:

- www.keuzegids.nl
- <https://naardejuisteplek.nl/>

Tussenjaar:

- <https://go-europe.nl/>
- <https://www.tussenjaarkenniscentrum.nl/>
- <https://breekjaar.nl/>
- <https://www.wilweg.nl/>
- <https://www.buitenlandbeurs.nl/nl>
- <https://www.travelactive.nl/>

hbo/wo:

- <https://www.studiekeuze123.nl/> (Voor informatie over studies)
- [Van Profiel naar Studie - Studiekeuze123](#) (Voor aansluiting van profielen op studies)

mbo:

- <https://www.mbostart.nl/>
- <https://youchooz.nl/nl>
- <https://www.kiesmbo.nl/>

Bijlage 5: Begrippenlijst

LOB = Loopbaan oriëntatie en begeleiding

mbo = middelbaar beroepsonderwijs

hbo = hoger beroepsonderwijs

wo = wetenschappelijk onderwijs (universiteit)

C&M = cultuur en maatschappij

E&M = economie en maatschappij

N&G = natuur en gezondheid

N&T = natuur en techniek